GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACŢIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE IN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ L.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmond 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 255 — *Joi, 19 Noemvre (1 Decemvre).* — 1887.

Braşovŭ, 18 Noemvre 1887.

Abia au rĕsunatŭ cuvintele ce le-a pronunţatŭ ministrulŭ de esterne contele Kalnoky în delegaţiunĭ asigurândŭ că situaţiunea generală europénă este aḍĭ mai favorabilă păcii ca orĭ şi când în anii din urmă; abia s'a uscatŭ negréla cu care au fostŭ scrişĭ articolii foilorŭ din Viena şi din Pesta spre mărirea şi înălţarea politicei de pace a contelui Kalnoky: şi étă că se şi schimbă sceneria şi în fondŭ îşĭ arată din nou dinţii figura înspăimĕntătóre a rĕsboiului.

Precum amŭ arătatŭ şi în numĕrulŭ dela 17 (29) Noemvre alŭ „Gazetei", discursulŭ tronului, prin care s'a deschisŭ parlamentulŭ germanŭ, a făcutŭ sĕ se sgudue cumplitŭ încrederea într'unŭ resultatŭ favorabilŭ alŭ stăruinţelorŭ pentru susţinerea păcii. Pasagiulŭ din mesagiu privitorŭ la politica esteriórá accentueză pericululŭ ce vine din partea acelorŭ popóre, care au „înclinaţiunea necreştinéscă" de a năvăli asupra vecinilorŭ.

Nu este greu de gâcitŭ, care potŭ fi aceste popóre cu „înclinărĭ necreştinescĭ", când în acelaşĭ mesagiu se vorbesce de silinţele ce şi le dă guvernulŭ împĕratului germanŭ ca sĕ delăture pericululŭ unui rĕsboiu prin „tractate" şi prin „alianţe"; este înţelésă aci alianţa cu Austro-Ungaria şi cu Italia, ér sub cei cu înclinările rĕsboinice nu suntŭ alţii înţeleşĭ decâtŭ Francezii şi Ruşii.

Impregiurarea, că mesagiulŭ tronului germanŭ a fostŭ cetitŭ câteva ḍile după visita Ţarului în Berlinŭ şi că cu tóte acestea nu se face nicĭ o amintire într'însulŭ despre acéstă visită, a deşteptatŭ îngrijirile cele mai marĭ, şi temerile de unŭ apropiatŭ rĕsboiu s'au esprimatŭ de unele foi oficióse germane, ca „Post", „National-Zeitung" şi altele. Nu puţinŭ a contribuitŭ la deşteptarea temerilorŭ de rĕsboiu şi vestea despre numirea generalului Gurco ca comandantŭ supremŭ alŭ armatei rusescĭ, precum şi rĕsboinicululŭ sĕu toastŭ ţinutŭ în sĕptĕmâna trecută în Varşovia.

După scirile sosite din Petersburg, nicĭ în cercurile politice de acolo n'a produsŭ o impresiune favorabilă faptulŭ ignorării totale a visitei Ţarului în mesagiulŭ împĕratului Wilhelm. Cele mai multe foi contestă mesagiului germanŭ órecum caracterulŭ pacinicŭ şi deducŭ, că acésta dovedesce, cum că Germania nu mai póte spera din partea Rusiei nicĭ o concesiune. Peste totŭ, tonulŭ foilorŭ rusescĭ este neamicalŭ, dér moderatŭ în urma instrucţiunilorŭ ce le-au primitŭ, de a nu se folosi de unŭ limbagiu violentŭ, ba chiar de a tălmăci în sensŭ pacinicŭ discursulŭ tronului, pre cum şi facŭ ḍiarele cele mai apròpe de guvernulŭ rusescŭ.

Principele Bismark póte sĕ se créḍa ameninţatŭ de vecinii în alŭ căroru „simţŭ creştinescŭ" dubitéză, dér nĭ se pare că în casulŭ de faţă a voitŭ mai multŭ sĕ ţină în încordare lumea politică şi sĕ strice buna disposiţiă a aderenţilorŭ politicei contelui Kalnoky, zugrăvindŭ pe părete periculului rĕsboiului

Desamăgirea ce a produs'o în Viena prin acésta este cu atâtŭ mai mare, cu câtŭ în acelaşĭ mesagiu se atingŭ raporturile comerciale dintre Germania şi Austro-Ungaria, fără a se da vre-o speranţă pentru o favorabilă soluţiune a lorŭ.

In ce privesce destăinuirile publicate de „Kölnische Zeitung" asupra convorbirei dintre Ţarulŭ şi Bismark, fóia rusă „Grajdanin" din Petersburg declară totŭ lucrulŭ de o amăgire şi de unŭ visŭ germanŭ, şi susţine că nu este cu nimicŭ doveditŭ, că Bismark a luminatŭ pe Ţarulŭ asupra intrigei ce s'ar fi ţesutŭ contra lui şi că l'ar fi şi convinsŭ despre acésta. Foile orleaniste încă declară destăinuirile foilorŭ germane de curate născocirĭ.

Unŭ limbagiu multŭ mai reservatŭ observă diarulŭ „Nord" din Bruxela, care e organulŭ ministrului rusescŭ de esterne. Cu tóte astea, orĭ câtă silinţă s'ar pune d'a se tălmăci lucrurile mai favorabilŭ păcii, nu se póte nega că în politica cea mare domnesce aḍĭ nesiguranţă. Nu mai scie nimenĭ, de ce sĕ se ţină, nu scie sigurŭ care este amiculŭ şi care este contrarulŭ, nu póte prevedé ce va mai aduce ḍiua de mâne.

Cronica politică.

Foile autorisate ale guvernului rusescŭ, ca „Journal de St. Petersburg" şi „Nord" din Bruxela, judecând mai moderatŭ discursulŭ tronului germanŭ, ḍicŭ că e posibilŭ sĕ se restabilĕscă *vechiulŭ raportŭ între Rusia şi Germania.* E întrebarea însĕ, că ce preţŭ cerŭ cei din Petersburg pentru acéstă apropiare? Foile unguresci se temŭ sĕ nu fiă acestŭ preţŭ înstreinarea Germaniei de cătră Austro-Ungaria, orĭ vr'o concesiune care sĕ lovéscă în interesele vre-unuia dintre aliaţĭ. Unele foi vedŭ deja *obiectulŭ compensaţiunei în Bulgaria,* prin care s'ar restabili pactulŭ dintre Germania şi Rusia. „Times" e informatŭ, că principele Bismark va propune puterilorŭ sĕ adreseze o notă colectivă prinţului Ferdinand alŭ Bulgariei provocându-lŭ sĕ abdică la tronŭ. „Pester Lloyd" ḍice că décă acésta va fi adevĕratŭ, Austro-Ungaria nu s'ar puté a-lătura la o asemenea acţiune. Acésta s'a pututŭ vedé din desbaterile delegaţiunilorŭ şi din declaraţiunile ministrului de externe Kalnoky.

Impĕratulŭ Germaniei, primindŭ în audienţă presidiulŭ Reichstagului, îşĭ esprimă cătră elŭ părerea sa de rĕu, că n'a putută deschide în persónă Reichstagulŭ şi sĕ citéscă discursulŭ tronului, mai alesŭ pentru pasagiulŭ din urmă alŭ acestuia, ca sĕ spună lumii, că *elŭ voesce pacea, dér că Germania e deplinŭ înarmată, ca sĕ întémpine eventualele atacurĭ.* Impĕratulŭ vorbindŭ despre situaţiunea politică generală, îşĭ esprimă părerea de rĕu asupra retragerii lui Grévy.

„Pol. Kor." e informată din Petersburg că în Berlinŭ nu s'a stabilitŭ unŭ programŭ politicŭ între *Germania şi Rusia,* dér póte că s'au datŭ reciprocŭ sfaturĭ asupra celorŭ mai potrivite mijlóce, cum sĕ întreţină pe viitorŭ bune raporturĭ cele douĕ imperiĭ, după reapropiarea lorŭ îmbucuratóre în urma întâlnirei din Berlinŭ.

„Kreuzzeitung" din Berlinŭ desminte cu hotărîre scirea, că Germania ar fi intratŭ în tratărĭ secrete cu *Belgia* şi cu *Olanda* pentru ca sĕ facă şi pe aceste state a se alătura la *alianţa triplă.*

După cum comunică o telegramă din Varşovia, în curêndŭ se vorŭ ţiné conferinţe *panslaviste* în Petersburg şi în Chiev. Unŭ programŭ pentru aceste conferinţe nu s'a stabilitŭ, dér îlŭ va forma terenulŭ linguisticŭ.

Planulŭ se pare a fi, desvoltarea idiomului şi literaturei acelora dintre popórele slave care au rĕmasŭ îndĕrĕtŭ în privinţa culturală şi a le assimila în grupe spre a le câştiga apoi pentru limba rusă. Spre acestŭ scopŭ se recomandă absorbirea Slovacilorŭ prin elementulŭ croatŭ şi a Slovenilorŭ prin elementulŭ sêrbo-croatŭ. Limba polonă şi cehă se consideră ca fórte desvoltate şi trainice. Credinţa generală e, că trebue sĕ se facă *unitatea linguistică a popórelorŭ slave* şi sĕ se recunóscă caracterulŭ slavŭ universalŭ alŭ limbei ruse. La acéstă lucrare va contribui la timpulŭ potrivitŭ şi puterea de atracţiune şi de assimilare a ortodoxismului.

Unŭ actŭ de trădare.

O telegramă din Parisŭ comunică, că doi martorĭ au făcutŭ, înaintea comisiunei de anchetă în scandalósa afacere Caffarel - d'Andlau - Limouzin - Wilson, în importanta declaraţiune, că prin mijlocirea unui ofiţerŭ superiorŭ, pe care l'a plătitŭ ea pentru acésta, d-na Limouzin a fostŭ faţă la esperienţele de dare la semnŭ făcute cu puşca francesă de repetiţiă Lebel, care e celŭ mai bunŭ sistemŭ, şi şĭ-a procuratŭ o ţevă şi cartuşe din acéstă armă, pe carĭ le-a trimisŭ la Berlinŭ, prin Austria, cu unŭ conductorŭ dela trenulŭ Express-Orient. Asemenea, totŭ prin mijlocirea domnei Limouziu, unŭ desenatorŭ alŭ casei Krupp a căpătatŭ o funcţiă într'o fabrică a Statului în Franţa, de unde a fostŭ apoi expulsatŭ pe temeiulŭ legei contra spionagiului.

SCIRILE ḌILEI.

»Ellenzek" aduce intesante date cu privire la *sĕvêrşirea alegerei de deputatŭ* din cerculŭ electoralŭ alŭ *Iclandului din Secuime.* Candidaţĭ erau: Bartha Miklos din oposiţiă şi dr. Heltai Ferencz ca guvernamentalŭ. Bartha a umblatŭ din satŭ în satŭ, a ţinutŭ vorbirĭ şi se credea în dreptŭ a conta la reuşită şi prin împrejurarea, că e născutŭ în părţile ace.ea, unde are numeroşĭ amicĭ, consângenĭ şi bine-voitorĭ; Heltai din contră: nicĭ o vorbire nimĕnuia n'a ţinutŭ, nimenea nu l'a cunoscutŭ, n'a sciutŭ cine e şi de unde a venitŭ. Ba elŭ nicĭ candidatŭ n'a fostŭ, preşedintele comitetului centralŭ esecutivŭ alŭ partidei liberale a declaratŭ espresŭ, că Heltai nu e candidatulŭ ei, totŭ aşa a făcutŭ şi preşedintele partidei liberale a comitatului Oderheiu. Cu tóte acestea la alegere elŭ a obţinutŭ mai bine de 600 voturĭ. A plecatŭ în ḍilele din urmă cu lăutarii din 3 sate promiţĕndu-le câte 50 fl. de ḍi, a mersŭ cu ei din satŭ în satŭ, a adunatŭ poporulŭ pe la cârcĭme, mâncare şi beutură din grosŭ, a promisŭ la mai multe comune anumite sume de banĭ pentru bisericĭ şi scóle, fără ca sĕ dea însĕ nimicŭ; în o comună s'au împărţitŭ 800 fl., cumpĕrându se votulŭ cu 10 fl., în alte 3 comune câte 400 fl., în altă comună 780 fl. Pentru Homorodŭ a înţelesŭ »Ellenzék" că s'au împărţitŭ 6000 fl. A mai fostŭ sprijinitŭ Heltai de Episcopulŭ Domokos şi de consilierulŭ ministerialŭ Bedo, care în o scrisóre a s'a adresată preoţilorŭ unitarĭ minţise — după cum se esprimă „Ellenzék" — când a ḍisŭ că Heltai ar fi membru alŭ academiei de sciinţe unguresci. Astfelu s'a sĕvirşitŭ alegerea lui Heltai.

—x—

Cetimŭ în „Familia": Ilustritatea Sa *Michailŭ Pavelŭ,* episcopulŭ diecesei aradane, érăşĭ a dăruitŭ pentru fondulŭ de vestminte alŭ internatului de băeţĭ românĭ din Oradea mare 20 de buţĭ de vinŭ holodanŭ. Demnulŭ prelatŭ mai dăruise pentru acestŭ fondŭ 200 de buţĭ de vinŭ.

—x—

D-lŭ *Petru Spanŭ,* Moţŭ din Lupşa, trecu în 14 (26) Noemvre la facultatea filosofică a universităţii din Iena *doctoratulŭ,* obţinêndŭ nota *cum laude.* Tesa scripturistică, pe basa căreia fu admisŭ la esamenulŭ oralŭ, este din terêmulŭ pedagogicŭ şi portă titlulŭ: *Die Fortbildung der Pädagogik Herbarts durch Ziller.* Adresămŭ căldurose felicitărĭ tinĕrului doctorŭ.

—x—

Marţĭ în 6 Decemvre nou va concerta în sala dela Nr. 1 renumita violonistă *Arma Sennkrah* cu concursulŭ pianistei *Emma Grosskurth. Arma Sennkrah* este artistă a curţii regale din Sacsonia şi după cum suntemŭ informaţĭ, una dintre cele dintâiu virtuose pe violină. Atragemŭ atenţiunea iubitorilorŭ de adevĕrată artă asupra acestui interesantŭ concertŭ.

—x—

In *Beiuşŭ* era sĕ fiă îngropată de viiă o bĕtrână de 72 de anĭ. Femeia era deja aşeḍată în cosciugŭ şi familia se gătea s'o îngrópe. Mediculŭ de cercŭ însĕ nu permise s'o îngrópe, deórece i se păru că are de a face cu unŭ casŭ de mórte aparentă. După tóte silinţele ce şi le-a datŭ a isbutitŭ d'a o readuce la vieţă. Dér décă mediculŭ ar fi fostŭ mai puţinŭ conscienţiosŭ? Sĕrmana femeiă ar fi muritŭ de cea mai grozavă mórte!

Sinodulŭ tractului protopopescŭ gr. cat. alŭ Clușiului.

Clușiu, 27 Noemvre 1887.

Domnule Redactorŭ! Sinodulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ Clușiului, ținutŭ în 16 Noemvre 1887, a desbătutŭ mai multe obiecte de interesŭ publicŭ. Intre acestea au fostŭ desbaterea mijlocelorŭ pentru *stârpirea concubinatelorŭ.* Este cunoscutŭ că sub regimulŭ actualŭ acestŭ rĕu socialŭ, care róde la rădăcina materială și morală a poporului, s'au înmulțitŭ ca nicĭ când sub alte regime. Sinodulŭ a decisŭ că preoții în tóte Duminecile și serbătorile sĕ catichiseze poporulŭ in biserică și cu tótă ocasiunea arătândŭ multele rele ce-i vinŭ din aceste însoțirĭ rușinóse pentru omenime. Nefolosindŭ acésta sĕ se scrie și arete cu numele concubinii oficielorŭ civile prin protopopulŭ tractului.

Altŭ obiectŭ a fostŭ că s'au alesŭ *asesorĭ* la forulŭ protopopescŭ disciplinarŭ și criminalŭ, apoi la forulŭ matrimonialŭ de I-a Instanță. Aceștia toți se vorŭ propune Prea Veneratului Ordinariatŭ Metropolitanŭ spre întărire.

Obiectŭ momentosŭ a fostŭ și desbaterea *cumpărărei unui regalŭ* pre séma fondului culturalŭ alŭ tractului.

Este sciutŭ, că tractulŭ acesta are realitățĭ in prețŭ de peste 3500 fl. v. a., din carĭ sĕ dau ajutóre insemnate la mai multe scóle române din tractŭ. Multe din aceste scólĭ singurŭ acestui fondŭ au de a-șĭ mulțămi existența lorŭ.

Fiindŭ că acum esistă și la noi Românii cărțĭ populare, Prea Onor. Domnŭ protopopŭ tractualŭ a recomandatŭ cu tótă căldura preoțilorŭ tractualĭ înființarea de societățĭ de lectură populare, ca poporulŭ in serile cele lungĭ de ernă sĕ nu șĭ petrécă timpulŭ cu alte lucrurĭ netrebnice.

Celŭ mai momentuosŭ obiectŭ însĕ a fostŭ: *Cestiunea adreselorŭ epistolelorŭ oficióse.* La desbaterea acésta au luatŭ parte mai mulțĭ preoțĭ. De pe fețele fiecăruia se pute ceti amărăciunea causată prin o astfelŭ de ordinațiune a Inaltului Ministeriu r. ung. de comunicațiune; acéstă amărăciune s'a doveditŭ prin *declarațiunea solemnă că mai bine voescŭ a plăti din pungile lorŭ cele misere portulŭ poștalŭ, decâtŭ se scrie acum la bĕtrânețe în limba maghiară,* pre care o cunoscŭ numai din audite. Căcĭ este sciutŭ, că o mulțime de preoțĭ românĭ șĭ-au făcutŭ studiele pre acele timpurĭ ferícite, când țéra acésta sta și înflorea fără limba oficiósă maghiară.

Conclusulŭ adusŭ în respectulŭ acesta vi-lŭ comunicŭ mai la vale. Aci amintescŭ, că sinodulŭ a decisŭ ca oficiulŭ protopopescŭ sĕ plătéscă portulŭ poștalŭ din repartițiune pe tractŭ. Oficiele parochialĭ între sine și față cu oficiulŭ protopopescŭ sĕ se folosescă de expreșĭ (curierĭ) și numai in casurĭ urgente de poștă, când portulŭ se va plăti séu din partea privațilorŭ, decă epistolele-i privescŭ pe ei, séu din cassele bisericilorŭ, decă afacerile suntŭ purŭ bisericescĭ orĭ scolastice. Epistolele însĕ totdeuna sĕ aibă caracterŭ oficiosŭ.

Unŭ membru alŭ sinodului.

Étă conclusulŭ sinodului in cestiunea ilegalei ordinațiunĭ privitóre la scrisorile oficióse ale autoritățilorŭ nóstre bisericescĭ și scolare:

Sinodulŭ tractului protopopescŭ gr. cat. alŭ Clușiului ținutŭ in 16 Noemvre 1887 in Clușiu cu respectŭ la ordinațiunea Inaltului Ministerŭ r. ung. de comunicațiune comunicată numai cu oficiele poștalĭ și privitóre la scrierea adreselorŭ epistolelorŭ oficióse în limba maghiară:

Considerândŭ că dreptulŭ, de a se folosi bisericile române de limba lorŭ bisericéscă română atâtŭ in vieța lorŭ internă bisericéscă, câtŭ și in cea externă administrativă față cu oficiele civile ale statului l'a avutŭ tot d'auna nevătămatŭ și atuncĭ, când limba oficiósă a statului era limba latină, cunoscută mai multŭ numai de oficialĭ, ba și sub celŭ mai greu absolutismŭ, când era introdusă în tóte oficiele statului limba germană, ba și atuncĭ, când națiunea română și biserica ei in provinciele de sub coróna st. Stefanŭ și în specie în Transilvania erau numai tolerate *„usque ad bene placitum principum.“*

Considerândŭ că biserica nóstră cu ocasiunea Unirei cu biserica Romei în 1700 a pusŭ condițiune *»sine qua non“* păstrarea ritului, disciplinei și a tuturorŭ usuanțelorŭ bisericei rĕsăritului necontrare credinței catolice și că pe basa acésta aprobată de împĕrații și domnitorii de atuncĭ s'a primitŭ unirea;

Considerândŭ ca reînființându-se în 1853 Metropolia română gr. cat. de Alba-Iulia și Făgărașŭ, pre acésta bula Papei *„Esclesiam Christi“ de dtto VI Kalendas Decembris 1853,* emanată cu învoirea Coronei, o numesce espresŭ *„Provincia metropolitana graeco-catholica romaenicae nationis et linquae;«*

Considerândŭ că indată după Unirea Transilvaniei cu Ungaria, efeptuită contra consensului Românilorŭ, carĭ compunŭ maioritatea acestei țĕrĭ, in 1868 dieta Ungariei prin articolulŭ de lege XLIV a asiguratŭ și corona a sancționatŭ drepturile diverselorŭ naționalitățĭ, ce constituescŭ acestŭ statŭ; considerândŭ, că acéstă lege asigureză bisericilorŭ drepturile limbei, ér legile posteriore autonomia bisericilorŭ din țeră, — decă odată bisericile nóstre române suntŭ autonome și decă atâtea canóne și legĭ sancționate și neabrogate asigureză dreptulŭ limbei române ca limbă rituală in viața internă și administrativă externă bisericéscă, ordinațiunea din cestiune a Inaltului Ministeriu r. ung. de comunicațiune, cu atâtŭ mai vertosŭ apare anticanonică și ilegală;

Considerândŭ că insașĭ motivarea introducerei limbei maghiare pe adresele epistolelorŭ oficióse, ce o face inaltulŭ ministru r. ung. de comunicațiune, dicêndŭ „că pentru aceea e de lipsă sĕ se scrie adresele pe epistolele oficióse in limba maghiară, ca sĕ se pótă controla, decă epistola conține afacerĭ oficióse orĭ ba, este ridiculă de nu cumva pe basa acestei motivărĭ îșĭ va lua cutezanța a și deschide epistolele oficióse, pentru că din adresă orĭ in ce limbă va fi nu póte mirosi conținutulŭ dinăuntrulŭ epistolelorŭ; eră de cumva acela este motivulŭ, că amploiații de postă nu cunoscŭ limba română, acesta e unŭ nou gravamenŭ pentru noi că dintre atâția tinerĭ cualificațĭ românĭ, fii ai unei poporațiunĭ de 3,000,000, nu sunŭ primițĭ în oficiele poștale nicĭ câțĭ se cerŭ pentru a pute cunósce adresele epistolelorŭ oficióse, ci aceia suntŭ siliți a emigra în țĕrĭ străine, ér aci umplându-se oficiele statului și aşa și cele postalĭ cu amploiațĭ, carĭ nu cunoscŭ limba majorității locuitorilorŭ patriei, în contra legei esprese de naționalitate.

Din tóte aceste considerațiunĭ, precum și pe basa dreptății, egalității și frățietății adevĕrate bucinate atâtŭ de Inaltulŭ regimŭ reg. ung., care neincetatŭ strigă în lumea mare că principiele dreptății, egalității și frățietății nu suntŭ nicăirĭ în lume ca în Ungaria de respectate, — cu unanimitate a adusŭ următorulŭ

Conclusŭ.

I. *Sinodulŭ protopopescŭ gr. cat. alŭ tractului Clușŭ protesteză serbătoresce contra cestionatei ordinațiunĭ nelegale a Inaltului Ministeriu r. ung. de comunicațiune și decide a rĕmâné firmŭ pe lângă usulŭ sĕu de până acum* recunoscutŭ prin bule papalĭ și legĭ dietalĭ, aprobate și sancționate de Corónă.

II. *Decide sĕ róge pe Escelența Sa Prea Sânțitulŭ Domnŭ Metropolitŭ ca sĕ binevoéscă a convoca în afacerea acésta unŭ sinodŭ archidiecesanŭ,* din sînulŭ căruia sĕ se facă pașĭ la dieta Ungariei și în casŭ de lipsă și la Corónă, pentru ca *Inaltulŭ ministeriu r. ung. de comunicațiune sĕ 'șĭ revóce ordinațiunea nelegală și Coróna sĕ ne apere drepturile sancționate de dânsa.*

III. Decide ca acestŭ conclusŭ sĕ se publice în tóte foile române pentru ca *celelalte protopopiate ale nóstre încă sĕ facă eventualŭ asemenea pașĭ de legală apĕrare a limbei și celorlalte usuanțe străvechĭ și legiuite* ale bisericei nóstre române gr. cat.

„Valahĭ vĕrsătorĭ de sânge“.

Sub titlulŭ acesta revine »Ellenzek“ asupra casului intêmplatŭ mai astă-veră între nisce locuitorĭ ungurĭ și românĭ din comuna Folia, de lângă Timișoră despre care la timpulŭ sĕu și noi făcurămŭ amintire. Este de ajunsŭ sĕ spunemŭ, că Românii, precum au comunicatŭ chiar diarele ungurescĭ, au fostŭ provocațĭ și atacațĭ. Este nerușinatŭ însĕ modulŭ în care este scrisŭ raportulŭ ce-lŭ publică „Ellenzek« despre pertractarea casului, din care raportŭ estragemŭ și noi următórele:

„Tribunalulŭ r. g. din Timișora a începutŭ în 24 Noemvre pertractarea contra făptuitorilorŭ vĕrsărei valahe de sânge în Folia; 26 de acusațĭ stau inaintea tribunalului, între ei se află și fostulŭ primarŭ comunalŭ din Folia, carĭ la 28 Augustŭ a. c., din incidentulŭ unei petrecerĭ in cârcimă, au săritŭ asupra Ungurilorŭ ce se aflau acolo, pe unulŭ din ei l'au bătutŭ de mórte cu o sĕlbătăciă dobitocéscă, pe alțĭ doi i-au rănitŭ de mórte. Alŭ patrulea, Nyerges Sandor, care de asemenea petrecea în cârciumă, a luat'o la sănĕtósa pentru ca sĕ se ascundă în satŭ, dér furioșii Valachĭ, setoșĭ de sânge, ca și nisce animale sĕlbatice s'au luatŭ după elŭ.«

„Valahii au bătutŭ clopotulŭ într'o usnă (într'o ureche), au adunatŭ întregŭ poporulŭ din satŭ, și înarmațĭ cu puscĭ, cu furcĭ de ferŭ și cu bâte, au asaltatŭ casa, in alŭ căreia podŭ se refugiase persecutatulŭ de furia neînfrânată a persecutorilorŭ sĕi. Elŭ ținu aprópe 2 óre lupta contra canibalilorŭ insetațĭ de sânge, carĭ năvăliră in casă, și pe unulŭ din turbații sĕi dușmanĭ, care voi sĕ se sue în podŭ, ilŭ impușcă«.

»La vederea sângelui furia neomenósă a Valahilorŭ se potența încă, aprinseră casa, traseră josŭ coperișulŭ de pe ea, aduseră paie împrejurulŭ casei pentru ca pe victimă s'o consume prin înfricoșată mórte in flacărĭ. Nefericitulŭ omŭ, torturatŭ până la mórte, cu pĕrulŭ și cu hainele pârjolite, sări între dobitócele sĕlbatice, dér abia apucă la aerŭ liberŭ și deodată 4—5 arme se slobodiră asupra lui și Nyerges Sandor a cădutŭ la pămentŭ cu patru rănĭ de mórte.

»Spintecațĭ cânele, dațĭ focŭ Ungurilorŭ, sfĕrîmați-lŭ în bucățĭ!“ cu astfelŭ de țipete năvăliră turbații asupra muribundei victime, l'au străpunsŭ cu cuțite și cu furcĭ de ferŭ, l'au bătutŭ cu ciomage și cu patulŭ puscei, și in fine i-au pusŭ focŭ sub talpa piciórelorŭ.“

»Pentru neîndurarea lorŭ dobitocéscă au statŭ adĭ inaintea tribunalului cei 25 Valahĭ. Suntŭ în etate de 18—40 anĭ, totŭ atâtea fețe inspăimântătore, de o statură sĕlbatică. La doi-trei dintre cei mai tinerĭ ochii suntŭ lăcrĕmătorĭ și înădușițĭ de plânsŭ stau inaintea judecătorilorŭ, dér mai multŭ se uitau asupra consoțilorŭ lorŭ acusațĭ și, precum se vedea din privirea lorŭ timidă, mai multŭ se temeau de aceștia, decâtŭ de judecătorĭ. Cei mai mulțĭ acusațĭ stau inaintea tribunalului nepăsătorĭ și óre cum mormăitorĭ; de locŭ nu le pare rĕu pentru comiterea crimei lorŭ dobitocescĭ, se vede de pe fețele lorŭ, că décă arŭ pute, încă odată arŭ ucide, arŭ sfâșia cu dinții pe „cânele“ de Maghiarŭ“.

„In fassionările lorŭ acusații unulŭ ca unulŭ négă totulŭ. Au fostŭ ce-i dreptŭ cu toții la bătaiă, au avutŭ in mânĭ și bâte orĭ puscĭ, însĕ pentru aceea n'au auditŭ nimicu, și pentru lumea asta n'arŭ fi făcutŭ ei cuiva ceva rĕu. Unulŭ până în doi acusațĭ, pe carĭ cu mare greutate i-au pututŭ face sĕ mărturisescă, recunoscŭ ce-i dreptŭ, că au vĕdutŭ una și alta, s'a și intêmplatŭ ucidere, dér ei suntŭ nevinovațĭ, nicĭ odată în vieța lorŭ n'au făcutŭ cuiva ceva rĕu. Petractarea continuă“.

Amŭ reprodusŭ raportulŭ așa precum l'amŭ aflatŭ

FOILETONŬ.

Câteva noțiunĭ despre industria și despre însemnătatea ei*).

Discursŭ ținutŭ de prof. *Ars. Vlaicu,* cu ocasiunea sĕrbărei sf. Sofii, în sala gimnasiului rom. din Brașovu.

Dómnelorŭ și Domnilorŭ!

Una dintre cestiunile, carĭ au preocupatŭ, preocupă și vorŭ preocupa spiritele bărbaților mari de statŭ ai celorŭ mai diferite națiunĭ și in deosebĭ spiritele acelora, carĭ au la inimă progresulŭ moralŭ și materialŭ alŭ națiunei lorŭ, cu unŭ cuvêntŭ fericirea ei, a fostŭ și trebue sĕ fiă industria! Acéstă cestiune s'a impusŭ tuturora ca o necesitate dintre cele mai imperióse, îndată ce societatea omenéscă a eșitŭ din haina de barbariă și a intratŭ în calea pacînică a civilisațiunii și progresului, îndată ce din viéța nomadă împreunată neapĕratŭ cu dorința de jăfuire, de dominare și de sclăviă, a devenitŭ stabilă cu principii de sociabilitate, de egală îndreptățire și libertate, in scurtŭ îndată ce omulŭ a devenitŭ consciu de chemarea sa ca ființa cea mai perfectă. Până adĭ însĕ vedemŭ că numai puține națiunĭ au sciutŭ s'o resolve în modŭ mai multŭ séu mai puținŭ eficace; dér totodată ceea ce trebue sĕ ne uiméscă este, că orĭ unde resolvarea ei a reușitŭ în parte, aflămŭ națiunĭ și state ajunse la bunăstare și înflorire pe tóte terenele, ba ce este mai multŭ, aflămŭ națiunĭ și popóre, care au devenitŭ stăpânitorii celorlalte rĕmase încă îndĕrĕtŭ, fiă din vina propriă, fiă prin pedecĭ naturale.

Nu trebue sĕ căutămŭ multŭ pentru ca sĕ aflămŭ nisce fapte, care într'adevĕrŭ sĕ ne demonstreze în modulŭ celŭ mai palpabilu adevĕrulŭ acestei asertiunĭ. O singură privire în vieța economică a statelorŭ lumii vechĭ ne înfățișéză icóna cea mai viă și mai imposantă de progresŭ, civilisațiune și bunăstare câștigate prin simplulŭ actŭ alŭ industriei. Popore întregi, carĭ încă și după era creștină lâncedeau in barbariă și-șĭ mulțămiau trebuințele lorŭ de totŭ neînsemnate numai și numai din productele naturale, — căcĭ nesciința și trândăvia nu le permiteau a face altfelŭ — le vedemŭ adĭ ajunse la bună stare și înflorire în decursŭ de câțĭva secolĭ; ba ce e mai multŭ, le vedemu conducêndŭ cu o mână puternică și dibace, dér totodată egoistă și sgârcită de cele mai multe orĭ, le vedemŭ conducêndŭ, dicemŭ, destinele întregei omenirĭ. Interesele cele mai depărtate suntŭ considerate aprope totdeuna ca interese ale lorŭ proprii și nimicŭ nu se póte face fără de ele. Orĭ-ce mișcare, orĭ-ce acțiune trebue sĕ se facă prin ele și pentru ele, cu unŭ cuvêntŭ, le vedemŭ secerândŭ de unde n'au sĕmĕnatŭ, și acésta sub cuvêntŭ, că în societate interesele individuale suntŭ strînsŭ legate de interesele generale și în acéstă condițiune cea mai mare responsabilitate cade asupra celorŭ mai inaintațĭ in cultură și civilisațiune, ceea ce în realitate așa și este, atâtŭ după legile naturale, câtŭ și după cele positive, carĭ suntŭ de acordŭ asupra principiului, că datoria celui luminatŭ este de a scóte din rătăcire pe celŭ greșitŭ și a conduce pe celŭ nescitorŭ.

Putemŭ fără indoelă trece în tăcere preste popórele antice și chiar medievale, carĭ s'au revĕrsatŭ și au locuitŭ bĕtrâna Europă, dér ne este imposibilŭ de a nu aminti pe locuitorii modernĭ ai acestei părțĭ de pămentŭ, carĭ în parte trecêndŭ prin tóte vicisitudinile, condușĭ fie de vre unŭ impulsŭ propriu, dér mai multŭ împinșĭ de necesitate, prin industria lorŭ au ajunsŭ la celŭ mai înaltŭ gradŭ de civilisațiune. Aruncândŭ o privire în revista economică a statelorŭ europene, e cu neputință sĕ nu venimŭ la idea de a cerceta, care este causa, că pre când o parte din ele se bucură de cele mai marĭ binefacerĭ ale secolului și civilisațiunii actuale, altele zacŭ și lâncedescŭ încă in lanțurile și intunerecului barbariei. Imposibilŭ sĕ nu observămŭ, că esistă ca unŭ felŭ de liniă *de demarcațiune* între Orientulŭ înapoiatŭ și Ocidentulŭ dotatŭ cu cele mai bogate darurĭ ale progresului modernŭ. Dovedile cele mai palpabile ni le oferă: *An-*

*) Din diferite considerațiunĭ prescurtate în mai multe locurĭ.

în diarele unguresci, nu pentru că n'amŭ cunósce pe deplinŭ fantasia nâscocitóre a „patrioţilorŭ" românofagi, ci pentru ca sĕ se vĕdă spiritulŭ de care suntŭ cuprinşi nădrăgarii acelui poporŭ, din alŭ căruia sinŭ se tragŭ esclusivŭ judecătorii ţĕranilorŭ noştri din vorbă.

In realitate, după cum spune „Gazeta Poporului", lucrulŭ stă astfelŭ:

In 28 Augustŭ n. c. Românii din Folia petreceau la unŭ birtŭ jucândŭ. Deodată s'a lăţitŭ faima între jucăuşi, că nisce servitori (birişi) de Ungurŭ vinŭ în satŭ, înarmaţi cu furci, bâte şi pusci, ca sĕ bată pe Români. Românii se resfiră, fugŭ câtră casă, dér în câteva momente érăşi se adună înarmaţi cu pusci, pistóle şi furci de ferŭ. Clopotulŭ se bate în o dungă, Românii se încaeră la luptă cu Ungurii, carĭ în adevĕrŭ veniseră asupra Româniloru. Unulŭ din Unguri a rĕmasŭ mortŭ, altulŭ greu rănitŭ, alŭ treilea uşorŭ rănitŭ. Ceilalţi Ungurĭ au luat'o la sănĕtósa. Românii i-au urmăritŭ. A urmatŭ apoi găsirea Ungurului Nyerges, aprinderea casei, împuşcarea Românului din partea lui Nyerges şi în fine omorîrea acestuia, căruia i-au trasŭ o cismă din piciorŭ, dér cărbunĭ arşĭ nu i-au pusŭ pe talpe.

In urma acestui casŭ au fostŭ aruncaţĭ în arestŭ preventivŭ 37 de Românĭ, dintre carĭ în decursulŭ cercetărei 11 s'au aflatŭ nevinovaţĭ şi s'au eliberatŭ, rĕmânêndŭ 26. Intre aceştia se află şi judele comunalŭ Ioanŭ Jumanca, precum şi unŭ Evreu, arendaşulŭ. Acusaţii — spune „Gaz. Pop." — suntŭ mai vîrtosŭ feciorași de 20—35 anĭ, toţĭ ómenĭ frumoşĭ, curaţĭ, din a cărora faţă nu se vede nicĭ o rĕutate, ér esteriorulŭ, precum şi rĕspunsurile precise ce le dau la întrebările puse, dovedescŭ o inteligenţă rară.

In auditorŭ publicŭ numerosŭ, partea cea mai mare ţĕranĭ din Folia şi Jidovi.

Şi pe aceştĭ ţĕranĭ carĭ, fiindŭ atacaţĭ, s'au pusŭ în legitimă apĕrare, au sĕ'i judece, cum amŭ disŭ, ómenĭ din sinulŭ celorŭ carĭ îşi nutrescŭ spiritulŭ cu veninulŭ şi otrava foilorŭ ca „Ellenzék"!

Scirĭ poliţienescĭ. Alaltaerĭ séra, şelarului şi prăvăliaşului Kortvelyesi din Bumbea i s'a spartŭ unŭ ochiu dela ferestra dela stradă, în care se află espuşĭ diferiţĭ articulĭ de prăvăliă, de câtră unŭ tênĕrŭ bărbatŭ, cum se vede cu intenţiunea d'a fura obiectele espuse. Cercetarea urmézâ.

Ultime scirĭ.

Londra, 28 Noemvre. — Principele de Reuss a sositŭ aicĭ. Se crede că ar fi venitŭ se negocieze întrarea Angliei în întreita alianţă.

Londra, 29 Noemvre, — „Times" crede că vestitele acte falsificate, despre care a vorbitŭ „Gazeta din Colonia", suntŭ nisce simple note neiscălite, emanândŭ dela prinţulŭ de Reuss, ambasadorulŭ Germaniei la Viena, şi care au de obiectŭ d'a recomanda candidatura prinţului de Coburg la tronulŭ Bulgariei.

Roma, 28 Noemvre. — Misiunea englesă n'a reuşitŭ sĕ înmâneze lui Negus scrisórea Reginei Victoria.

„Transilvania", fóia Associaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ, redactată de d-lŭ *G. Bariţŭ*, cuprinde în Nr. 21—22 dela 1—15 Noemvre: Exposiţiunea istorică dela Budapesta din a. 1886 (Raportŭ presentatŭ Academiei române din Bucuresci) de Georgiu Bariţŭ — Cultura naţională a poporului românŭ în comparaţiune cu starea lui materială, de Augustinŭ M. Vicaşŭ. — Scólele civile de fete, de G. B. — Procesŭ verbalŭ alŭ comitetului Associaţiunei, luatŭ în şedinţa dela 31 Octomvre 1887. — Proiectulŭ de regulamentŭ pentru cursulŭ complementarŭ, împreunatŭ cu scóla civilă de fete, susţinută de Associaţiunea transilvană. — Procesŭ verbalŭ alŭ comitetului Associaţiunei luatŭ în şedinţa dela 8 Noemvre 1887. — Bibliografiă.

„Amiculŭ Familiei", diarŭ beletristicŭ şi enciclopedicŭ literarŭ, cu ilustraţiuni, redactatŭ în Gherla de d-lŭ N. F. *Negruţiŭ*, cuprinde în Nr. 23 dela 1 Decemvre: Literatura proverbiale (continuare), de Dr. Gregoriu Silaşi. — Intru amintirea rĕposatului tînĕ Ciprianŭ (poesiă) de C. Morariu. — Tómna (schiţă), de Emilia Lungu Puhallo. — Statornicie (poesiă), de Traianŭ H. Popŭ. — Strada Carmen Sylva (romanŭ), de Th. Alexi. — Nóptea (poesiă), de V. B. Muntenescu. — Meşteşugulŭ de a face banĭ, de Petra Petrescu. — A fi poetŭ, de Tr. H. Popŭ; Unei Dómne, de G. Simu; Primăvera mea, de Antoniu Bălibanŭ (poesii). — Călĕtoria împrejurulŭ pămêntului în 80 de dile de A. d'Ennery şi Jules Verne (urmare). — Tómna (poesie) de I. I. Ardeleanŭ. — Diverse. — In Oratoriulŭ Claustrului (ilustraţiune).

Mulţămită publică*) Subscrisulŭ mĕ vĕdŭ indemnatŭ înainte de plecarea mea din Braşovŭ a aduce sincerile mele mulţămite publicului românŭ din Braşovŭ, în mijloculŭ căruia am petrecutŭ vre-o câte-va dile.

Mĕ depărtezŭ din Braşovŭ ducêndŭ cu mine cele mai plăcute suvenirĭ. Mi-e inima încântată, vĕdêndŭ câtŭ de tare suntŭ înaintaţĭ fraţii mei Românĭ din Braşovŭ în cultură.

Am participatŭ la producţiunea de cântărĭ a reuniunei române de cântărĭ, unde am admiratŭ frumseţea cânteceloru şi esecutarea escelentă a lorŭ mi-a încăldĭtŭ inima.

Mi-a impusŭ şi m'a înveselitŭ buna armoniă, ce esistă în publiculŭ românŭ din Braşovŭ.

Unde suntŭ atâtea lucrurĭ bune, de sigurŭ, că escelenta însuşire a Românului, *ospitalitatea*, încă nu lipsesce.

Amŭ fostŭ primitŭ cu multă bunăvoinţă din partea Româniloru din Braşovŭ şi am fostŭ sprijinitŭ cu multă mărinimie în scopulŭ întreprinderei mele. Le mulţămescŭ tuturorŭ binevoitoriloru Românĭ braşoveni pentru sucursulŭ, ce mi l'au datŭ şi'i asigurŭ de recunoscinţa mea. In specialŭ mulţămescŭ părintelui protoiereu Ioanŭ Petricŭ şi parochului Vasile Voina dela biserica Sf. Neculae pentru binevoitorulŭ lorŭ concursŭ.

Archimandritŭ Veniaminŭ Popescu,
Machedonénŭ-Românŭ.

DIVERSE.

Fenomene curióse. — Unŭ fenomenŭ curiosŭ s'a întêmplatŭ în Alpĭ. In nóptea de 4 Septemvre, apele lacului Mergelen au disparutŭ. Acestŭ lacŭ alpestru este situatŭ de desuptulŭ vêrfului Eggishorn, pe versantulŭ Jungfrau. Anulŭ trecutŭ era vorba a-lŭ seca, der elŭ s'a secatŭ singurŭ într'o nópte. Se crede că unŭ cutremurŭ de pămentŭ care s'a simţitŭ în apropiere, în nóptea de 4 Septemvre, ar fi pricinuitŭ brusca scurgere a apelorŭ. Unŭ altŭ fenomenŭ se mai semnaléză a se fi întêmplatŭ în portulŭ Barcelona: marea s'a scoboritŭ într'unŭ modŭ subitŭ de o jumĕtate de metru. S'a observatŭ însĕ, că acéstă scădere a nivelului mărei a coincidatŭ cu unŭ cutremurŭ de pămêntŭ care s'a întêmplatŭ în Grecia. „Rev. Păd."

*) Părintele Archimandritŭ Veniaminŭ Popescu ne împărtăşesce, că cheltuielile pentru călĕtoria sa prin monarchia nóstră 'i le-a datŭ Archiducele Rudolf, pe lângă aceea că i-a înlesnitŭ şi biletŭ de liberŭ percursŭ pe căile ferate. Câtŭ a statŭ în Viena, a convenitŭ cu mai multe persóne înalte şi distinse, ca Archiducii Rudolf şi Albrecht, nunţiulŭ papalŭ Galimberti, cu Dumba etc. — Red.

Arderea menageriei Barnum. — O telegramă din New-York, cu data de 21 Noemvre, anunţă că vestita menageriă Barnum a fostŭ Dumineca trecută, la Bridgeport, distrusă de unŭ teribilŭ incendiu. Scene înfiorătóre s'au produsŭ. Era ceva inspăimêntătorŭ de a audi mugetele fiareloru sĕlbatice carĭ ardeau. Nenorocitele animale orbite de fumŭ alergau prin mijloculŭ flacăriloru scoţêndŭ nisce răcnete înfiorătóre. Sute de elefanţĭ, lei, tigri, hiene au peritŭ, trei-decĭ elefanţĭ au scăpatŭ şi rătăcescŭ prin câmpii. Unŭ leu de asemenea a scăpatŭ şi a rĕspânditŭ o spaimă fórte mare printre populaţiă. Unŭ altŭ leu care a fugitŭ a fostŭ urmăritŭ. Şése focurĭ s'au trasŭ asupra-i şi nu au pututŭ sĕ-lŭ omóre. Mai târdiu, unŭ agentŭ de poliţiă l'a găsitŭ într'unŭ grajdŭ mâncândŭ o vacă. Corespondentulŭ diarului „l'Independance belge," dela care împrumutămŭ acéstă scire, adauge că distrugerea represintă o perdere de 600,000 dolarĭ, adică *trei milióne lei.*

Extracţiunea fibrelorŭ din teiu pentru fabricaţiunea funiilorŭ. — In Rusia scórţa de teiu este utilisată fórte multŭ ca materiă textilă. In centrulŭ Franţei şi mai cu sémă în Champagne, acéstă industriă de asemenea este multŭ practicată. Se scie că teiulŭ când este exploatatŭ în vederea acestei producţiunĭ, e tratatŭ în crăngŭ simplu cu o revoluţiune coprinsă între 15—25 anĭ. Scórţa estrasă în timpulŭ sevei, este reunită în legăturĭ şi înmuiată în apă în timpŭ de câte-va lunĭ. Acéstă operaţiune are de scopŭ de a separa liberulŭ cu înlesnire detaşându-se astfelŭ cu o lamă ascuţită în foi séu panglice. Filamentele obţinute torcêndu-se suntŭ împletite în funii de diferite grosimĭ. După cercetările făcute de d. Rivet, spune „Revista pădurilorŭ," subinspectorŭ de pădurĭ în Franţa, care a presentatŭ o notiţă în acéstă privinţă la exposiţiunea din 1878, s'a constatatŭ că o legătură de scórţă de 1 metru lungime şi de 1 metru lărgime, póte da 9 funii; trebue dér în termenŭ mediu 31 sterĭ de lemne provenite din unŭ crângŭ de 25 anĭ, pentru a da 100 legăturĭ de scórţă. Numai în departamentulŭ Aube se utiliséză anualmente mai multŭ de 230,000 kilogr. de scórţă de teiu. Acéstă industriă localisată mai înainte în câte-va puncte de pe teritoriulŭ francesŭ începe a lua o mare estensiune.

Unŭ drumŭ de ferŭ străbătêndŭ Rusia. — Diarele din Petersburgŭ anunţă că guvernulŭ rusŭ are de gând sĕ construiască o importantă linie ferată, care sĕ lege directŭ Petersburgulŭ cu Vladivostok, în Siberia. Linia proiectată ar avea o lungime de 6000 verste, adecă aprópe 6400 chilometri; ea ar necesita o cheltuială de 380 milióne de ruble echivalândŭ cu 1 miliardŭ 606, milióne 200,000 lei, adecă 251,000 pe kilometru. Se crede că linia va putea fi construită într'unŭ termenŭ de 5 anĭ; lucrarea se va începe d'odată în 5 puncte diferite, şi la o egală depărtare unulŭ de altulŭ, adecă la Slabaust, Oruşk Krasnogorak, la laculŭ Baikal şi la rîulŭ Seeja.

Necrologŭ. — Teologii dela Blaşiu anunţă cu adêncă durere încetarea din viéţă a iubitului lorŭ confrate, respective colegŭ, *Vasilie Sêrbu*, teologŭ absolutŭ, întêmplată Luni, în 28 Noemvre a. c. Pe defunctulŭ îlŭ deplângŭ cu lacrĕmĭ amare: părintele, rudeniile şi toţĭ amicii şi cunoscuţii sĕi.

Fiă-i ţĕrîna uşoră şi memoria binecuvêntată!

☞ *Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în totungeria lui I. GROSS, şi în librăria d-lui Nicolae I. Ciurcu.*

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

glia, care în decursŭ de secolĭ a fostŭ stăpânitórea unei lumĭ întregĭ şi care chiarŭ după prevederea ei adĭ se bucură de înalta distincţiune de a fi în fruntea tuturorŭ statelorŭ prin bogăţiile ei cele marĭ şi prin gradulŭ de bunăstare la care a ajunsŭ poporaţiunea. *Franţa*, care în urma averilorŭ marĭ concentrate acolo, şi-a menţinutŭ şi'şĭ menţine până în diua de adĭ, pre lângă tóte perderile suferite din ambiţiunea necalificabilă a regenţilorŭ, reputaţiunea de naţiune bogată; Belgia şi Olanda, care rĕsărindŭ din nisce mocirle şi locurĭ năsipóse au devenitŭ lucéferii luminii occidentale ş. a.; pre când în Orientŭ întâlnimŭ la fie-care pasŭ urmele barbariei, în care au începutŭ a se lupta micile popóre orientale de curêndŭ abia deşteptate din letargia, în care au fostŭ împinse de urgia barbarismului, de curêndŭ liberate din lanţurile grele ale întunerecului. Şi décă ne întrebămŭ de causa acestei diferinţe atâtŭ de favorabilă pentru Occidentŭ şi atâtŭ de funestă pentru Orientŭ, trebue sĕ constatămŭ, că pe când Occidentulŭ mai puţin atinsŭ de órdele barbare, din causa depărtării, putea sĕ'şi continue în pace opera de cultură şi civilisaţiune, pe atuncĭ Orientulŭ cutreeratŭ de decĭ de popóre îşĭ vedea distrusŭ printr'o trăsură singură de condeiu edificiulŭ, la care a lucratŭ decĭ de anĭ, munca adunată cu sudórea în decenii întregĭ şi-o vedea răpită într'unŭ singurŭ momentŭ şi nimicită. La acésta a mai venitŭ şi împrejurarea, că, pe când în Orientŭ, dotatŭ din destulŭ cu darurĭ naturale, lumea se deda la trândăviă; Occidentulŭ lipsitŭ de tóte acestea prin clima, de cele mai multe orĭ nefavorabilă, era avisatŭ sĕ'şĭ caute averea, mijlócele de esistinţă, în traiă ocupaţiune! *Şi acésta se găsi într'adevĕrŭ în industrie şi prin trênsa în comerciu.*

Sĕ vedemŭ ce este *industria şi care este însemnătatea ei?*

Insemnarea cuvêntului industriă, la începutŭ destulŭ de rĕstrînsă, s'a lăţitŭ din ce în ce, cu câtŭ lumea a înţelesŭ mai bine importanţa fenomeneloru amintite de acestŭ cuvêntŭ şi legătura diferiteloru lucrurĭ ale ómenilorŭ. In sensulŭ vulgarŭ cuvêntulŭ industriă are de cele mai multe orĭ trei accepţiunĭ diferite şi anume: activitatea aceea, care are de obiectŭ de a transforma productele brute date de agricultură séu de esploataţiunea de mine, numită şi *industriă manufacturieră.* Altădată se dice de regulă comerciulŭ şi industria, când voiesce cineva sĕ pună faţă în faţă bolţita cu atelierulŭ, magazinulŭ cu fabrica. De asemenea mai audimŭ fórte desŭ agricultura şi industria, când voimŭ sĕ punem în comparaţiă esploatările rurale cu cele dela oraşŭ. Câteodată însĕ audimŭ chiar în limbajulŭ de tóte dilele dându-i-se cuvêntului industrie o accepţiune mai estinsă. Eiŭ se întrebuinţéză pentru a designa în genere tóte lucrările materiale şi nemateriale, atâtŭ agricole câtŭ şi manufacturiere şi comerciale, în opoziţiune cu acelea care au séu carĭ se parŭ a ave unŭ caracterŭ mai înaltŭ, precum suntŭ lucrările învĕţaţilorŭ, artiştilorŭ, funcţionarilorŭ publicĭ etc. In acestŭ casŭ industria forméză în câtva o antitesă cu totŭ ce se înţelege sub numirea de profesiunĭ liberale. Se dice, d. e. că cineva intră în industrie când se face cultivatorŭ, manufacturierŭ séu comerciantŭ şi că ese din industriă când devine artistŭ, advocatŭ, medicŭ, profesorŭ, funcţionarŭ publicŭ etc. Der nicĭ una nicĭ alta din aceste definiţiunĭ nu póte pe deplinŭ satisface pentru a desemna întregulŭ de operaţiunĭ, care forméză industria. Distincţiunea stabilită de atâtea orĭ între artele industriale şi profesiunile aşa numite libere s'a părutŭ de cele mai multe orĭ zadarnică decă nu chiarŭ falsă luată fiindŭ în modŭ absolutŭ. Lumea şi cu deosebire cea cultă a înţelesŭ, că aceste lucrărĭ orĭ câtŭ de diferite ar fi în procesele lorŭ, şi referitorŭ la obiectulŭ lorŭ imediatŭ, se légă, se înlănţuescŭ, îşĭ dau unŭ ajutorŭ reciprocŭ; că ele suntŭ guvernate de aceleaşĭ legĭ şi în fondŭ au aceeaşĭ ţintă şi prin urmare trebue sĕ le cuprindemŭ pe tóte sub o denumire comună. Astfelŭ încetulŭ cu încetulŭ sub numele generalŭ de industriă s'au desemnatŭ *tóte lucrările de orĭ-ce natură ar fi ele, carĭ contribuescŭ directŭ séu indirectŭ la satisfacerea trebuinţelorŭ omenescĭ.*

(Va urma)

Cursulŭ la bursa de Viena
din 29 Noemvre st. n. 1887.

Rentă de aurŭ 5%	99 —
Rentă de hârtiă 5%	98.60
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	149.25
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	95 70
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	125 60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	112 —
Bonurĭ rurale ungare	104.40
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 40
Bonurĭ rurale Banat-Timișŭ	104 20
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 20
Bonurĭ rurale transilvane	104 60
Bonurĭ croato-slavone	104 25
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	123 90
Losurile pentru regularea Tisei și Segedinului	123.25
Renta de hărtiă austriacă	81 15
Renta de arg. austr.	82.40
Renta de aurŭ austr.	111 90
Losurile din 1860	135.—
Acțiunile băncei austro-ungare	887.—
Act. băncei de creditŭ ung.	283.50
Act. băncei de creditŭ austr.	276.70
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.93
Napoleon-d'orĭ	9.95
Mărcĭ 100 imp. germ.	61.70
Londra 10 Livres sterlinge	125.75

Cursulu pieței Brașovŭ
din 30 Noemvre st. n. 1887.

Bancnote romanescĭ	Cump.	8.56	Vênd.	8.59
Argint romănesc	»	8.52	»	8.55
Napoleon-d'orĭ	»	9.93	»	9.95
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.25
Imperialĭ	»	10.22	»	10.26
Galbenĭ	»	5 87	»	5.90
Scrisurile fonc. »Albina» 6%	»	101.—	»	102.-
„ » „ 5%	„	98.—	»	99.—
Ruble Rusescĭ	»	110.—	»	111.1/2
Discontulŭ	»	7—10% pe anŭ		

Nr. 12676—1887.

Publicațiune.

Conformŭ planului economicŭ provisoricŭ pentru anii 1887 și 1888, aprobatŭ de înaltulŭ locŭ, intenționéză comuna orășenéscă Brașovŭ, ca soiurile de lemne, carĭ au sĕ se taie în amintițiĭ anĭ în revierulŭ Apacza și Vlădenĭ aparținĕtorŭ comunei orășenescĭ Brașovŭ și anume în revierulŭ Apacza aproximativŭ: 3994 metri cubicĭ lemne de fagŭ și 1474 merti cubicĭ de lemne de stejarŭ și alte lemne cu frundă, pe când în acela din Vlădenĭ aproximativŭ: 2407 metri cubicĭ lemne de fagŭ și alte lemne cu frundă, — sĕ se vêndă pe calc de oferte pentru fiă-care revierŭ separatŭ séu la olaltă, și anume cu prețurĭ singuratice séu cu prețurĭ de paușalŭ. Spre acestŭ scopŭ se va ține în 19 Decemvre a. c. înainte de prândŭ la 11 óre, în oficiulŭ forestieralŭ orășenescu din locŭ o pertractare de oferte. Până în acéstă di se potŭ examina de fiă-cine condițiunile de oferte și contractuale atâtŭ în amintitulŭ oficiu, câtŭ și in biuroulŭ forestieralŭ alŭ revierului Crizbavŭ, unde se póte totdeodată cere arătarea locurilorŭ de pădure de unde au ca sĕ se procure amintitele cantitățĭ de lemne.

Sĕ învită decĭ toțĭ cumpĕrătorii, ca până în susnumita di sĕ și aștérnă la oficiolatulŭ forestieralŭ orășenescu din locŭ ofertele sigilate, în scrisŭ și prevĕdute cu unŭ timbru de 50 cr., în carĭ oferte are sĕ se amintéscă atâtŭ în cifre câtŭ și în litere prețurile singuratice séu prețurile de paușalŭ ce se oferă. Ofertulŭ are sĕ conțină mai departe 10% din suma totală, ce se oferă; aceste 10% potŭ ca sĕ fiă în banĭ gata séu în hârtii de valóre admisibile pentru cauțiune. Totŭ în ofertŭ are sĕ se amintéscă, cum că oferentului îi suntŭ cunoscute atâtŭ condițiunile de oferte, câtŭ și acele contractuale, și că se supune lorŭ pe deplinŭ. In fine are sĕ se amintéscă cu precisiune numele și locuința oferentului.

Brașovŭ, 17 Noemvre 1887.

1—2 **Magistratulŭ orășenescŭ.**

Convocatoriu.

Fundatorii înființândei societăți acționare „Bistrițiana," institutŭ de creditŭ și economii cu reședința în Bistrița, își iau prin acésta voiă a invita pe toți acei Domnĭ, carĭ au binevoitŭ a semna acții, la adunarea generală constituantă, ce se va ține în Bistrița în 20 Decemvre 1887 la 2 óre d. a. în cancelaria subscrisului.

Obiectele pertractânde conf. §. 154 a legei com. vorŭ fi:

a) Raportulŭ fundatorilorŭ în privința activitățeĭ lorŭ referitóre la semnarea acțieloru, precum și deciderea asupra înființărei societățeĭ;
b) desbaterea și primirea statutelorŭ;
c) alegerea direcțiunei;
d) alegerea comitetului de revisiune;
e) aprobarea rațiunilorŭ de până acum precum și darea de absolutoriu fundatorilorŭ.

Bistrița, în 25 Noemvre 1887.

Din însărcinarea fundatorilorŭ: Gavrilă Manu, adv. ca direct. esecut. prov.

Mersulŭ trenurilorŭ

Valabilŭ dela I Iuniu st. n. 1886.

pe linia Predealŭ-Budapesta și pe linia Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	4.30	—	7.30
Predealŭ (	—	—	—	1.14
(	—	9.12	—	—
Timișŭ	—	9.35	—	1.45
Brașovŭ (	—	10.12	—	—
(	7 20	—	4 01	2.32
Feldióra	7 57	—	4.47	—
Apatia	8 24	—	5.28	—
Augustinŭ	8 47	—	5.59	—
Homorodŭ	9 29	—	6.49	—
Hașfaleu	9 37	—	8.3.	—
Sighișóra (	10 53	—	9 02	—
(	11.00	—	9.12	—
Elisabetopolc	11 34	—	9 56	—
Mediașŭ	12.03	—	10.37	—
Copsa micĕ	12.26	—	10.59 11.16	—
Micăsasa	12.42	—	11.37	—
Blașiu	1.11	—	12.16	—
Crăciunelŭ	1 23	—	12,33	—
Teiușŭ	2.06	—	1.51	—
Aiudŭ	2.27	—	2.18	—
Vințulŭ de susŭ	2.49	—	2.48	—
Uióra	2.56	—	2 56	—
Cucerdea	3.12	—	3 64	—
Ghirisŭ	3.46	—	4 51	—
Apahida	5.01	—	5.28	Trenŭ de persone
Clușiu (	5.21	—	5 56	
(	—	6.01	—	6 37
Nedeșdo	—	6.19	—	6.53
Ghirbĕu	—	—	—	7.14
Aghirișŭ	—	—	—	7.2
Stana	—	—	—	7.56
Huiedinŭ	—	7.12	—	8 18
Ciucia	—	7.41	—	8 58
Bucia	—	—	—	9.15
Bratca	—	—	—	9 34
Vadŭ	—	8.20	—	9 53
Mező-Telegd	—	8.46	—	10 28
Fugyi-Vásárhely	—	—	—	10 47
Veneția-Orădii	—	—	Trenŭ de persone	10.57
Oradia-mare (	—	9.11		11.07
(	—	9.16	10.50	11.19
P. Ladány	—	10.37	1.33	1.16
Szolnok	—	12.20	4.24	3.29
Buda-pesta	—	2.15	10.05	6.33
Viena (	—	—	2.15	—
(	—	8.00	—	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de pers.	Tren accelerat	Trenŭ de pers.	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	—	—	—	—
Budapesta	7.40	2.—	7.40	6 18	—
Szolnok	11.05	4.05	10.42	9.38	—
P. Ladány	2 02	5.47	2.02	12.02	—
Oradea mare	4.12	7.11	4.78	2.01	—
Venția-Orădii	—	—	—	2 08	—
Fudi-Oșorheiu	—	—	—	2.19	—
Teleagŭ	—	7.33	—	2.41	—
Vadŭ	—	8.04	—	3.24	—
Bratca	—	—	—	3.47	—
Bucia	—	—	—	4.07	—
Ciucia	—	8.58	—	4.33	—
Huiedin	—	9.28	—	5.15	—
Stana	—	—	—	5.33	—
Aghiriș	—	—	—	5.53	—
Ghârbĕu	—	—	—	6.05	—
Nedișu	—	—	—	6.20	—
Clușiu (	—	10.31	—	6.38	—
(	11.00	—	—	—	7.08
Apahida	11.19	—	—	—	7.36
Ghiriș	12.33	—	—	—	9.16
Cucerdea (	1.01	—	—	—	9.53
(	1.11	—	—	—	10.—
Uióra	1.18	—	—	—	10.09
Vințulŭ de susŭ	1.05	—	—	—	10.19
Aiudŭ	1.46	—	—	—	10.48
Teiușŭ	2.25	—	—	—	11.55
Crăciunelŭ	2.50	—	—	—	12.34
Blașŭ	3.03	—	—	—	12.52
Micăsasa	3.35	—	—	—	1.34
Copșa mic.	4.01	—	—	—	2.13
Mediașŭ	4.20	—	—	—	2.46
Elisabetopole	4.57	—	—	—	3.31
Sigișóra	5.42	—	—	—	4.32
Hașfaleu	6.01	—	—	—	5.02
Homorod	7.27	—	—	—	6.53
Augustinŭ	8.08	—	—	—	7.43
Apatia	8.36	—	—	—	8 23
Feldióra	9.06	—	—	—	9.02
Brașovŭ (	9.46	5.37	—	—	9.52
(	—	—	1.55	—	—
Timișŭ	—	6.20	2.53	—	—
Predealŭ (	—	6.47	—	—	—
(	—	11.30	3.28	—	—
Bucurescĭ	—	—	9.35	—	—

Teiușŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenu omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de persóne
Teiușŭ	11.24	—	3.00
Alba-Iulia	11.59	—	3.59
Vințulŭ de josŭ	12.30	—	4.22
Șibotŭ	1.01	—	4.51
Orăștia	1.32	—	5.18
Simeria (Piski)	2.32	—	6 15
Deva	2 52	—	6.35
Branicĭca	3.23	—	7.02
Ilia	3.55	—	7.28
Gurasada	4.08	—	7.40
Zam	4 25	—	8.11
Soborșin	5 30	—	8.46
Bĕrzova	6.27	—	9.33
Conopŭ	6.47	—	9.53
Radna-Lipova	7.28	—	10 27
Paulișŭ	7.43	—	10.42
Gyorok	7.59	—	10.58
Glogovațŭ	8.28	—	11 25
Aradŭ	8 42	9.17	12.31
Szolnok (	—	2 32	4.?9
(	—	—	5.12
Budapesta	—	—	8.20
Viena	—	—	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiușŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	11.10	12.10	—
Budapesta	8.20	9.05	—
Szolnok (	11.20	12.41	—
(	11.35	5.45	—
Aradŭ	4.30	6.—	—
Glogovațŭ	4.43	6.13	—
Gyorok	5 07	6.38	—
Paulișŭ	5.19	6.51	—
Radna-Lipova	5.41	7.10	—
Conopŭ	6 09	7.37	—
Berzova	6.28	7.55	—
Soborșin	7 25	8.42	—
Zam	8 01	9.12	—
Gurasada	8 34	9.41	—
Ilia	8 55	9.?8	—
Branicĭca	9 19	10.17	—
Deva	9 51	10.42	—
Simeria (Piski	10.35	11 07	—
Orăștiă	11.11	11.37	—
Șibotŭ	11.43	12.—	—
Vințulŭ de josŭ	12 18	12.29	—
Alba-Iulia	12 36	12.46	—
Teiușŭ	1.29	1.41	—

Aradŭ-Timișóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenu mixt
Aradŭ	5.48	—	6.05
Araduiŭ nou	6.19	—	6.33
Németh-Ságh	6.44	—	6.58
Vinga	7.16	—	7.29
Orczifalva	7.47	—	7.55
Merczifalva	—	—	—
Timișóra	9.02	—	9.08

Simeria (Piski) Petroșenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Simeria	—	—	2.42
Streiu	—	—	3.25
Hațegŭ	—	—	4.16
Pui	—	—	5.11
Crivadia	—	—	5.58
Banița	—	—	6.40
Petroșenĭ	—	—	7.12

Timișóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timișóra	6.25	—	5.00
Merczifalva	—	—	—
Orczifalva	7.46	—	6.32
Vinga	8.15	—	7.02
Németh-Ságh	8.36	—	6.23
Aradulŭ nou	9.11	—	8.01
Aradŭ	9.27	—	8.17

Petroșenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ de pers.	Trenu omnibus	Trenŭ mixt
Petroșenĭ	—	—	6.10
Banița	—	—	6.53
Crivadia	—	—	7 37
Pui	—	—	8.20
Hațegu	—	—	9.01
Streiu	—	—	9.52
Simeria	—	—	10.31

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia *ALEXI* Brașovŭ. Hârtia din fabrica lui Martin Kopony, Zernescĭ